

HILJENNETTY TIETO

SYRJINNÄN RAKENTEIDEN
VANKINA

MAARIT LAIHONEN

Hiljentäminen ja tiedon vaientaminen ovat yksi tieteellisen tiedon leviämisen ja sen saavuttamisen keskeisimpiä poliittisia ongelmia. Tiedon historiassa yksi merkittävimmistä hiljentämisen jatkumoista on naisten tiedon hiljentäminen ja siitä vaikeneminen. Tarkastelen nais- ja feministitutkijoiden vaientamista erityisesti kysymyksissä, jotka ovat perinteisesti luonnontieteellisiä ja teknisiä, mutta joilla on merkittävä yhteiskunnallinen ja eettinen ulottuvuus ja joita nykyisin tarkastellaan monitieteisesti ympäristökriisin viitekehyksessä.

Pohdin tässä kirjoituksessa osaamisala-kohtaista hiljentämistä haitallisena ilmiönä tiedon monenlaiselle hyödyntämiselle – sellaista hiljentämistä, jolla itsessään menettään tietoa ja josta halutaan myös vaieta. Pohdin naisten osaamisen ja puheen hiljentämistä oman yhteiskuntatieteellisen ydinvoimaosaamiseni ja kokemani kautta. Kokemani ei kuitenkaan ole minulle henkilökohtaista, vaan universaali ilmiö (esim. Garry ja Pearsall 1996). Vaikka yksittäisen naisen kokemus on yksittäinen, ne ketjuuntuvat ja kasaantuvat – ja niitä on tutkittu ja tilastoitu. Näin henkilökohtaisesta tulee kollektiivista ja ilmiö, johon voi tarttua laajempuna kuvana tiedemaailman arvoista, kriteereistä ja vääristymistä.

Hiljentäminen vallankäyttönä

Kollektiivisuuden toteaminen on paitsi voimauttavaa, kuten #metoo -kampanja osoitti, myös tieteellisesti tärkeää. Se, että jotakin suuren tai pienen ryhmän kokemaa ei ole annettu päästä päivänvaloon valtasuhteiden takia, ei tee siitä merkityksentöntä vaan päinvastoin. Pyrkimys hiljentää syrjity, mahdollisesti väkivallan eri muodoista kärsinyt ryhmä, on ikään kuin tuplarikos tätä ryhmää kohtaan. Tieteessä tämä rikos näkyy läpi historian naisten sulkemisena ulos tieteen maailmasta – ja kun naiset ovat sinne päässeet, heidän saavutustensa vähätteleminenä, varastamisena ja niistä vaikenemisena. Kuten monilla muillakin elämänalueilla, myös tieteessä on noudateltu ristiriitaista kulttuuria, missä naiset, jotka toistuvasti ovat osoittaneet olevansa muuta kuin väitetyt irratiinaalisia, on hiljennetty. Erinomainen esimerkki on ydinfyysikko Lise Meitnerin tarina, jota edelleen harvat tuntevat vaikka lähes kaikki tuntevat hänen saavutuksensa (ks. Sime 1996).

Historian naisia pelkäävillä miehillä siis tuskin oli kummoistakaan tieteellistä perustaa väitteilleen naisen irratiinaalisuudesta tai niin sanotusta tunteellisuudesta tai hysteriaasta, vaan irratiinaalisuuden väitteet keksittiin ensin muista syistä, jonka jälkeen vasta ryhdyttiin kaivelemaan esiin mitä mielikuvituksellisimpia ”todisteita” asiasta. (Easley 1981.) Ironista kyllä, todisteet usein liittyivät naisen kehoon, joka oli yhtä aikaa heikko ja kykenemätön sekä kyltymätön ja rietas – ominaisuuksia, jotka erikseen ja yhdessä ovat tehneet histori-

an saatossa irratiinaalisista naisista sopimattomia milloin mihinkin, myös ajatteluun. Ratiinaalisuus määriteltiin sen mukaan mitä pidettiin hyvinä miehisiin ominaisuuksina idealisoiduissa miessankaritarinoissa. Heikoksi, hysteeriseksi ja vietteleväksi uskottu ja kuviteltu nainen ei tähän muottiin sopinut. (Esim. Federici 2014.)

Kun 1900-luvun mittaan kävi yhä selvemmäksi, että naisten aivot ovat varsin sopivia ajatteluun, alkoivat modernit miehet keksiä yhteiskunnallisempia selityksiä siihen, miksi naisille ei ole tilaa tieteessä – eivätkä naiset sitä itsekään oikeastaan edes halua. Oikeanlaisessa perheessä nainen huolehtii lapsista ja kodista, eikä aikaa vaativalle tieteelliselle työlle ole. Nainen todennäköisesti itsekään haluaa jättää uransa vaikka kesken, koska asettaa lasten saamisen ja kasvattamisen edelle. Nainen todennäköisesti sotkee helpommin tunteet mukaan tutkimustuloksiin. Vastaväitteet kaikkiin edellisiin ovat ehkä itsestään selviä, tai sitten eivät. Jälleen naisen kuvaa määriteltiin ulkoapäin, lähtökohtana sopimattomuus toiseen, miehekkäseen kuvitelmaan. Kuka on määritellyt oikeanlaisen perheen? Joutuuko nainen sittenkin jättämään uransa kesken, koska yhteiskunnan rakenteet eivät mitenkään mahdollista äitiyttä ja uraa samaan aikaan? Toisaalta, ehkäpä niin sanotut tunteet eivät olekaan vain hysteerisiä tunteita vaan inhimillisiä eettis-moraalisia pohdintoja, joiden läpikäyminen tekisi joka tapauksessa varsin monelle ”kovalle” tieteenalalle hyvää (esim. Ryan 2014).

Mies tulee ja kertoo, minkä nainen juuri sanoi

Tammikuussa 2019 tutkija, aktivisti Saara Särämä järjesti Tieteen päivillä ”Feministinen rohkeus tieteessä” -paneelin, jossa puhujat alustivat feminismistä ja sen seurauksista erilaisissa ympäristöissä tieteestä taiteeseen ja yhteiskunnalliseen aktivismiin. Feminisminä ja sen seurauksilla tarkoitan tässä oikeastaan vain sitä, millaisia reaktioita syrjintä- ja vastaavat kysymykset ja niiden esiin nostaminen saavat aikaan nykyisessäkin länsimaisessa yhteiskunnassa, meille hyvin arkisissa ympäristöissä ja organisaatioissa. Ja sitä, millaisia sukupuolittavia käytäntöjä, uskomuksia ja arvoja piileskelee edelleen paikoissa, joissa emme uskoisi niitä kohtaavamme. Paneelin yleisö koos-

tui moninaisesta joukosta ihmisiä, jotka ilmeisesti alustusten jälkeen seuranneen keskustelun perusteella olivat tulleet paikalle erilaisten kiinnostusten kautta.

Omassa alustuksessa käsittelemäni ydinvoimaa edelleenkin vaivaavaa rakenteellista syrjintää sekä sitä, miten ydinvoimasta puhumisen oikeus on rajattu vain niille, jotka suostuvat puhumaan siitä vain tietyllä tavalla, ja lopulta sitä, miten paljon tietoa ja oppimista tällaisten rakenteiden takia jää pimentoon. Perustin alustukseni tutkimukseen (mm. Aksnes ym. 2011; Haas ym. 2016; Shen 2013), keskusteluihini alalla toimivien naisten ja miesten kanssa, jotka ovat syrjintää tavalla tai toisella havainneet tai kokeneet, sekä tietenkin omaan yli kuuden vuoden kokemukseeni toimiessani aiheen parissa. Tein vuosina 2012–16 väitöskirjani ydinvoimapolitiittisista päätöksistä. Tänä aikana kohtasin erilaisissa yhteyksissä kymmeniä, ellei satoja ihmisiä, jotka tavalla tai toisella toimivat joko ydinvoima-alalla, siihen liittyvissä hallinnollisissa tai poliittisissa rakenteissa, tai erilaisissa järjestöissä ja organisaatioissa, joiden kiinnostuksen kohteena ydinvoimakysymykset olivat. Nykyisin jatkan edelleen tutkimustyötä ydinvoiman parissa osana muuta tutkimustani.

Alustukseni keskeiset sanomat olivat: ydinvoima-alalla ja sen liepeillä on edelleenkin tutkitusti syrjintää ja se aiheuttaa tietenkin aivovuotoa alalta. Tämä oli myös minun kannustukseni kaikille ydinvoima-alasta kiinnostuneille naisille taistelemaan tilaa itselleen ja omanlaiselle olemiselleen. Lisäksi puhuin yleisesti yhteiskuntatieteellisen ydinvoimatutkimuksen arvosta ja kuinka sen kautta voitaisiin, niin haluttaessa, oppia paljon esimerkiksi historiassa tai viime aikoina tehdyistä virheistä. Tämä oli ikään kuin oma tieteellinen kädenojennukseni alan tutkijana. Mitään näistä asioista, annetuista esimerkeistä tai muista perusteluista ja pohdintoista ei kuitenkaan joidenkin läsnäolijoiden taholta ilmeisesti kuultu tai kuunneltu vaan koska otsikossani oli sana ydinvoima, esitykseni tulkittiin näiden joidenkin toimesta hyökkäykseksi alaa vastaan – mitä se ei mielikuvituksen voimallakaan ollut, päinvastoin. Rakenteellinen syrjintä on monen muunkin alan ongelma. Esityksessäni ei myöskään sanottu, että kaikkia naisia kaikkialla aina syrjitään ydinvoima-alalla.

Tuskin kukaan muukaan niin ajattelee.

Mutta estradille astui *miesselittäjä* – tuo hahmo, joka läpi historian on tiennyt asiat paremmin kuin nainen (Solnit 2014). Varmuuden vuoksi vielä tähän todettakoon lyhyesti, että miesselittäjä on ihminen, joka selittää kyseisen asian paremmin tuntevalle (naiselle), miten asiat todellisuudessa ovat. Miesselittäjä voi toki olla myös mitä tahansa muuta kuin miessukupuolta.

Ensimmäisen hiljentävän miesselittäjän mielestä oli minun oma vikani, että minua ei kuunnella. Syitä tähän olivat, että olen yhteiskuntatieteilijä ja käytän sosiaalista mediaa sekä lopulta, että olin mennyt aikanaan tutkimaan Pyhäjoen protestileiriä osana tulevaa väitöskirjan jälkeistä tutkimustani. Olin käynyt kaikkia näitä asioita enemmän tai vähemmän alustuksessani läpi. Antamani muut esimerkit tai taustaksi tarjoamani tutkimus ei tässä yhteydessä ollut minkään arvoista. Selittäjän mielestä yhteiskuntatieteilijä ei siis edelleenkään saa puhua ydinvoimasta. Se aihe on varattu vain niille, jotka puhuvat siitä kapeasti määritellyissä, yleensä varsin etuoikeutetuissa ryhmissä, joita määrittää vähintään koulutus ja työpaikka, mutta myös usein ikä ja sukupuoli. Selittäjä antoi kourallisen esimerkkejä naisista alalla ja kertoi, että he eivät varmasti koskaan missään ole kokeneet syrjintää tai työttömyyttä. On varmasti helpottavaa voida olla niin varma toisten puolesta. Saimme myös kuulla samasta naisten ydinvoimajärjestöstä, jonka historiasta itse puhuin. Koko puheenvuoro alkoi sillä, että olin kuulemma antanut asiasta liian synkän kuvan, jonka hän tarjoutui korjaamaan omalla pitkällä puheenvuorollaan. Tämän lisäksi kuulimme minun alustukseeni liittyen mm. yhden ihmettelyn siitä, miksi kaikki feministit vastustavat ydinvoimaa. Kukaan muu ei ollut näin väittänyt eikä asia varmasti näin olekaan. Rohkaisuni alan ja kaikille muillekin naisille tai kädenojennukseni oli kaikunut kuuroille korville.

Epäoikeudenmukaisinta ja ehkä tavoitelluinta selittäjien puolesta oli, että he veivät muilta mahdollisuuden keskustella paneelin aiheesta, eli feministisestä rohkeudesta tieteessä ja teknologiassa, laajemmin muihin alustuksiin liittyen. Tilan ja ajan kaappaaminen vakavalta aiheelta viemällä keskustelu vääristyneille urille, olkiukkoihin vedoten, on paitsi itsestä ja noloa, myös hyvin tavanomainen

vallankäyttökeino: Kun puhuja ottaa omille väitteilleen tarpeeksi aikaa, saattavat muut läsnäolijat jo unohtaa, ettei missään alkuperäisissä alustuksissa puhuttu väitetyin kaltaisia asioita.

Mitä hiljentämisellä hävitään?

Miksi miesselittäjää sattuu henkilökohtaisesti se, että hänen alallaan on – ja saattaisi olla vielä paljon enemmänkin – päteviä ja älykkäitä naisia, jotka voisivat viedä alaa eteenpäin ja mahdollisesti tuoda jotakin uutta häkkiin teljetyn miehen mallin sijaan tai vähintään rinnalle? On minkä tahansa alan sisäisestä näkökulmasta järjetöntä vaikeuttaa osaavien ihmisten alallepääsyä, ongelmista keskustelemista ja niihin puuttumista vähättelemällä ja vaientamalla. Mikä tahansa korkean tason osaamista vaativa ala häviää aina, jos se sulkee lähtökohtaisesti tiettyjä ihmisryhmiä tai uusia näkökulmia ulkopuolelle tavalla tai toisella. (Tieteiden laajemmasta kuvasta, ks. esim. Larivière ym. 2013.)

Kun naisia hiljennetään, ainoita häviäjiä eivät ole naiset. Miesselittäjä vie huomion itse asialta, kerätyltä, kootulta ja analysoidulta tiedolta, vaikka se olisi hyödyksi hänelle tai esitetty kannustavasti. Hiljentämisen menetelmä sulkee yhteisen tiedon ulkopuolelle yhteisesti tärkeitä asioita, näkökulmia ja mahdollisuuksia uuteen tietoon, osaamiseen ja toisenlaisiin toimintatapoihin. Ydinvoiman ollessa kyseessä, voi sanoa, että ala jäärapäisesti haluaa ylläpitää rakenteissaan sellaisia toimintatapoja, jotka taas ylläpitävät haitallisiakin käytäntöjä ja uskomuksia. Ala on historiassa tunnettu siitä, miten se oppii vasta virheistään – vasta kun ne realisoituvat tarpeeksi vakavilla tavoilla (ks. esim. Goldschmidt 1982). Tästäkin ovat puhuneet nimenomaan itse alalla toimivat ihmiset. Merkittävin kritiikki ei siis välttämättä edes tule ulkopuolelta vaan sisältä, niiden harvojen suusta, jotka uskaltavat tai voivat kyseenalaistaa oman instituutionsa rakenteita. Tällaisissa rakenteissa soraäänät kuitenkin usein katoavat. Niin katoavat naisetkin, jos eivät sopeudu miehiseen muottiin ja tule osaksi vanhaa, järkähtämätöntä ja muuttumatonta instituutiota.

Yksittäisten esimerkkien käyttäminen perusteluna on ongelmallista, jos esimerkin merkitystä laajemmalle ryhmälle ei voi näyttää. Tällä tarkoitetaan, että ketään ei pitäisi vakuuttaa se, että joku voi luetella vaikkapa yhdestä viiteen ydinvoima-

alalla toiminutta naisoletettua ja väittää tämän perusteella, ettei syrjintää tai hiljentämistä esiinny. Kukaan meistä ei voi tietää näiden esimerkkinä käytettyjen ihmisten kokemuksista ennen kuin niitä aidosti avataan. Sen sijaan avattu kokemus – yksittäisenäkin – tuo lisäarvoa keskusteluun. Tätä feministi- ja muut tutkijat ovatkin pyrkineet edistämään kokoamalla kokemuksia systemaattisemmin tavoin. Toisaalta systemaattisuuden vaatimus ei esimerkiksi vie lainkaan arvoa esimerkiksi yhdeltäkään yksittäiseltä häirintäkokemukselta, jotka sellaisenaan ovat tärkeitä ja vakava asia. Samalla myös ne kokemukset linkittyvät historiallisen jatkumon kautta syrjinnän ja hiljentämisen rakenteisiin.

Feministinen rohkeus

Vaadittaessa rajoitettua rationaalisuutta, järkevyyttä ja objektiivisuutta vaaditaan määrittämään nämä kaikki niin kapeasti, että menetetään valtava määrä jokaista mainittua. Käsitys älystä on nykyisin laajentunut kattamaan paljon muutakin kuin kylmän laskennallisuuden. Energiantuotannon tulevaisuudesta puhuttaessa ollaan ympäristökriisin aikakaudella niin kriittisten asioiden edessä, että rationaalisuuden rajaaminen vanhanaikaisesti, ymmärtämättä nykyisen yhteiskunnan monimutkaisuutta, koituu tiedontuotannolle ja tiedon hyödyntämiselle ainoastaan haitaksi. Samoin on yksiselitteisesti osaamisen hukkaamista rajata ihmisryhmiä ulkoisten ominaisuuksien perusteella tiedontuotannon ulkopuolelle.

Feministitutkijuuden kiittämättömäksi kaksostehtäväksi on tullut paitsi tehdä itse tiedettä myös taistella tiedon arvostuksen puolesta. Yhtä lailla, poliittisia ja moraalisia asioita koskevan tiedon näkyvyys ja niiden tutkimusmenetelmät ovat usein vastatulessa ja näin ollen samanlaisten oikeutustaisteluiden kohteena. Totuttujen toimintatapojen muuttamisen tarve läpäisee koko tiedekenttää varsinkin kysymyksissä, jotka ovat vahvasti sidoksissa politiikkaan. Tällaisia alueita ovat esimerkiksi tässä keskusteltu energia ja vaikkapa yhteiskunnan sosiaaliset ja taloudelliset kysymykset.

Kirjallisuus

- Aksnes, Dag W., Rorstad, Kristoffer, Piro, Fredrik ja Sivertsen, Gunnar 2011: Are female researchers less cited? A large-scale study of Norwegian scientists. *Journal of the Association for Information Science and Technology*. 62(4), 628–636.
- Easley, Brian 1981: *Science and sexual oppression: Patriarchy's confrontation with woman and nature*. Littlehampton Book Services Ltd.
- Federici, Silvia 2014: *Caliban and the witch. Women, the body and primitive accumulation*. Toinen, päivitetty painos. New York: Autonomia.
- Garry, Ann ja Pearsall, Marilyn (toim.) 1996: *Women, knowledge, and reality: Explorations in feminist philosophy*. Toinen painos. New York ja Lontoo: Routledge.
- Goldschmidt, Bertrand 1982: *The atomic complex. A worldwide political history of nuclear energy*. La Grange Park, Illinois: American Nuclear Society.
- Haas, Marita, Koeszegi, Sabine T. ja Zedlacher, Eva 2016: Breaking patterns? How female scientists negotiate their token role in their life stories. *Gender, Work & Organization*. 23(4), 397–413.
- Larivière, Vincent, Ni, Chaoqun, Gingras, Yves, Cronin, Blaise ja Sugimoto, Cassidy R. 2013: Bibliometrics: Global gender disparities in science. *Nature News*. 504(7479), 211.
- Ryan, Sarah E. 2014: Rethinking gender and identity in energy studies. *Energy Research & Social Science*. 1, 96–105.
- Shen, Helen 2013: Mind the gender gap. *Nature*. 495(7439), 22–24.
- Sime, Ruth Lewin 1996: *Lise Meitner: A life in physics*. Berkeley ym.: University of California Press.
- Solnit, Rebecca 2014: *Men explain things to me*. Haymarket Books.

Kirjoittaja on tutkijatohtori Aalto-yliopiston kaupakorkeakoulun johtamisen laitoksella filosofian oppiaineessa. Artikkelit perustuu Tieteen päivillä 12.1.2019 pidettyyn esitelmään.

TYÖKALUJA TEKOÄLYSOVELLUSTEN EETTISEEN KEHITTÄMISEEN

Uudessa Suomen Akatemian strategisen tutkimusneuvoston rahoittamassa tutkimushankkeessa pureudutaan tekoälyn eettiseen ja kestävään soveltamiseen. Tampereen, Helsingin, Turun ja Jyväskylän yliopistojen, VTT Oy:n ja 4FRONT Oy:n ETAIROS (*Ethical AI for the Governance of the Society*) -hanke tutkii tekoälyn soveltamista ja etsii tapoja huomioida eettiset kysymykset tekoälyn kehittämisessä ja käytössä yhteiskunnan ohjauksen näkökulmasta. Tekoälyyn liittyvistä eettisistä kysymyksistä on käyty vilkasta keskustelua, mutta vakiintuneita käytäntöjä ja pelisääntöjä ei vielä ole. Tutkimushanke etsii ratkaisuja tähän tarpeeseen. Hanketta johtaa professori **Jyrki Nummenmaa** Tampereen yliopistosta. Sen ensimmäinen vaihe jatkuu vuoteen 2022 asti.

ETAIROS-tutkimushankkeessa pyritään tunnistamaan tekoälyjärjestelmien eettiset ongelmat jo sovellusten suunnitteluvaiheessa. Lisäk-

si hankkeessa kehitetään suunnittelumenetelmiä, joiden avulla eettiset ongelmat olisivat vältettävissä. Hankkeessa paneudutaan tekoälyä koskevaan yhteiskunnalliseen ohjaukseen ja sääntelyyn sekä etsitään käytännön ratkaisuja eri teema-alueilla, kuten sosiaali- ja terveystaloudessa, turvallisuusalalla sekä autonomisten järjestelmien kentällä.

”Sovelluskehityksen työkalujen lisäksi hankkeessa kehitetään julkisen sektorin toimijoille välineitä, kuten periaatteita ja toimintaohjeita, tekoälyn eettiseen suunnitteluun ja käyttöön sekä tekoälyn käytön hallintaan”, kertoo johtava tutkija **Jaana Leikas** VTT:ltä.

Ainutlaatuisen hankkeesta tekee sen monialaisuus. Mukana on tutkijoita tietojenkäsittelyn, filosofian (sosiaalietiikan), tilastotieteen (koneoppimisen), oikeustieteen, kognitiotieteen, hallintotieteen ja yhteiskuntatieteen aloilta. Hankkeessa tehdään myös tiivistä yhteistyötä eri sidosryhmien välillä. Hankkeen yhteistyökumppaneina on julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita.

VUODEN TIEDEKIRJA -RAATI

Vuoden tiedekirjana palkitaan vuonna 2019 ilmestynyt ansiokas suomalainen tiedekirja. Vuosittain jaettavan palkinnon jakavat Suomen tiedekustantajien liitto ja Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV). Palkinnon suuruus on 10 000 euroa; mahdolliseen kunniamainintaan liittyy 2 500 euron rahapalkinto. Raatiin kuuluvat professori **Tuomas Forsberg**, professori **Minna Palmroth** ja emeritusprofessori **Nils Erik Villstrand**. Vuoden tiedekirja -palkinto jaetaan TSV:n kevätkokouksessa maaliskuussa 2020. Raadin sihteerinä toimii viestintäpäällikkö **Ilari Hetemäki** (ilari.hetemaki@tsv.fi), jolle voi lähettää marraskuun loppuun asti ehdotuksia palkittavista kirjoista.

Ihmisiä, ilmiöitä ja ajatuksia

TILAA UUTUDET KÄTEVÄSTI:
VERKKOKAUPASTA:
KAUPPA.GAUDEAMUS.FI

Jaakko Tahkokallio
Pimeä aika

Noitia poltetaan, taikausko kukoistaa, maapallon uskotaan olevan litteä. Tällaista oli elämä keskiajalla – vai oliko sittenkään? Nyt murtuvat myytit pimeästä aikakaudesta!

Markus Kantola
Blairista Brexitiin

Ajankohtainen analyysi maasta, joka puhuttaa nyt kaikkia. Teos selvittää poliittisia käänteitä Britanniassa ja osoittaa EU-eron reunalle johtaneiden tapahtumien historialliset juuret.

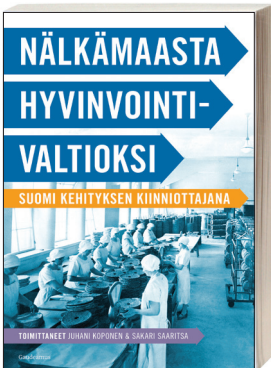
Aalto-Heinilä & Kurki (toim.)
Mitä oikeudet ovat?

Kirjassa oikeuden käsitettä ja sen kehitystä pohtivat niin oikeustieteilijät kuin filosofitkin. Esille nousevat esimerkiksi ihmisoikeudet, vihapuhe ja luonnonympäristön oikeudet.

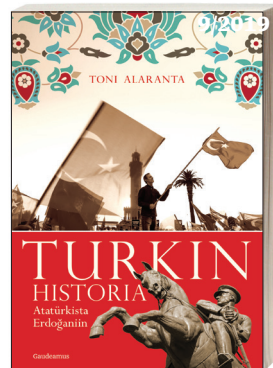
Ilkka Kauppinen ym. (toim.)
1900-luvun saksalaisen yhteiskuntateoria

Miten sosiaalista todellisuutta ja ihmisen paikkaa siinä on lähestytty? Mukaan mahtuu teoreetikoita kuten Georg Simmel, Joseph Schumpeter, Theodor Adorno, Hannah Arendt ja Jürgen Habermas.

Koponen & Saaritsa (toim.)
Nälkämaasta hyvinvointivaltioksi

Miten Suomesta tuli vauras teollisuusmaa ja hyvinvointiyhteiskunta? Teos tarkastelee Suomen taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä 1500-luvulta nykypäivään.

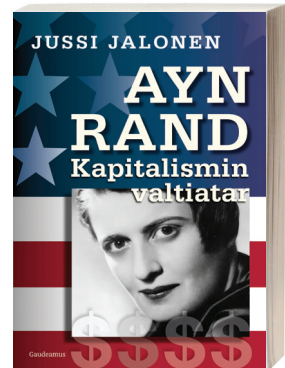
Toni Alaranta
Turkin historia

Millaisen matkan 1920-luvulla perustettu Turkin tasavalta on kulkenut? Teos vie maan modernisoitumiskamppailuista Erdoğanin aikaan ja nousuun maailmanpolitiikan peluriksi.

Jaakko Suominen ym.
Digitaalisia kohtaamisia

Verkkokeskustelujen historiaa 1980-luvulta tähän päivään suomalaisesta näkökulmasta. Mistä keskustelujen sheriffit, trollit, symppaajat ja lurkkaajat ovat tulleet, ja mihin he ovat menneet?

Jussi Jalonen
Ayn Rand – kapitalismin valtiatar

Individualismin nimeen vannonut Rand oli kapitalismin moraalisuuden vankkumaton puolestapuhuja ja yhdysvaltalaisen markkinaliberaalin oikeiston taustavaikuttaja.